

SLR-B – 1

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right indicate marks.**
iii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page no. 3.**

MCQ/objective question paper

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative and write your answer. **10**
- 1) 'Brahma is ultimate truth' is the feature of _____ darshan.
a) Sankhya   b) Vedanta   c) Buddhist   d) Jain
  - 2) Panchasheel are advocated for pure conduct by _____ philosophy.
a) Jain   b) Buddha   c) Islam   d) Sankhya
  - 3) The cardinal study subject of philosophy is
a) Truth, Knowledge and Character   b) Religion, Science, Character
c) Character, Value and Knowledge   d) Above all
  - 4) Philosopher should be a politician is the thought stated by
a) Dewey   b) Kant   c) Plato   d) Krishnamurti
  - 5) Education means direct life framed by
a) Plato   b) Aristotle   c) John Adams   d) John Dewey
  - 6) The following _____ is not the principle of Democracy.
a) Individual Freedom   b) Centralization of power
c) Equality   d) Brotherhood
  - 7) The major objective of education according to Islamic Philosophy was
a) Self philosophy   b) Propaganda of Islamic culture
c) Self control   d) None of the above
  - 8) According to sankhya philosophy
a) Physical world is true   b) The ultimate is human existence
c) The ultimate truth is God   d) The ultimate truth is purush and prakruti
  - 9) Nature is grand book and child learns best in a natural setting is said by
a) Rousseau   b) Spencer   c) Frobel   d) Kant
  - 10) The adroit combination of idealism and realism is found in _____ sect.
a) Knowledge constructivism   b) Reconstructionism
c) Essentialism   d) Existentialism

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा.

१०

- १) 'ब्रह्म हेच अंतिम सत्य होय' हे वैशिष्ट्य _____ दर्शनाचे आहे.
अ) सांख्य   ब) वेदांत   क) बौद्ध   ड) जैन
- २) शुद्ध आचरणासाठी _____ या तत्वज्ञानाने पंचशीलचा पुरस्कार केला आहे.
अ) जैन   ब) बौद्ध   क) इस्लाम   ड) सांख्य
- ३) तत्वज्ञानाच्या अभ्यासाचे मुख्य विषय _____ आहे.
अ) सत्य, ज्ञान, चारित्र्य   ब) धर्म, विज्ञान, चारित्र्य
क) चारित्र्य, मूल्य व ज्ञान   ड) वरील सर्व
- ४) तत्वज्ञ राजकर्ते असावेत असा विचार _____ यांनी मांडला.
अ) ड्यूई   ब) कांट   क) प्लेटो   ड) कृष्णमूर्ती
- ५) "शिक्षण म्हणजे प्रत्यक्ष जीवनच" हे _____ यांचे मत आहे.
अ) प्लेटो   ब) ऑरिस्टॉटल   क) जॉन अँडम्स   ड) जॉन ड्यूई
- ६) खालीलपैकी _____ हे लोकशाहीचे तत्व नाही.
अ) व्यक्ति स्वातंत्र्य   ब) सत्तेचे केंद्रीकरण   क) समानता   ड) बंधुता
- ७) इस्लामीक तत्वज्ञानानुसार _____ हे शिक्षणाचे मुख्य उद्दिष्ट होते.
अ) आत्मसाक्षात्कार   ब) मुस्लीम संस्कृतीचा प्रसार
क) स्वयंनियंत्रण   ड) यापैकी नाही
- ८) सांख्य तत्वज्ञानाच्या मते
अ) भौतिक जग खरे आहे   ब) अंतिम सत्य म्हणजे मानवाचे अस्तित्व
क) अंतिम सत्य म्हणजे परमेश्वर होय   ड) अंतिम सत्य पुरुष व प्रकृती होय
- ९) निसर्ग हे एक भव्य पुस्तक असून त्यातून मूल नैसर्गिकरीत्या उत्तमरीत्या शिकतो असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) रूसो   ब) स्पेन्सर   क) फ्रोबेल   ड) कांट
- १०) आदर्शवाद व वास्तववाद यांचा कुशल असा संयोग _____ वादात दिसून येतो.
अ) ज्ञानरचनावाद   ब) पुनर्रचनावाद   क) आवश्यकतावाद   ड) अस्तित्ववाद

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) *Candidate who intend to write their answers in **Marathi** are advised to read the **English** question also.*
3) *Figures to the **right** indicate marks.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning of Philosophy and according to the philosophy what is the nature of knowledge.
  - 2) Explain the tenets of Buddhism and discuss the impact on education with reference to educational goals, curriculum and role of the teacher.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What are the principles of Democracy ideology ? Explain its effect on education.
  - 2) Explain the contribution of educational thoughts of Ravindranath Tagore with the reference to the views on aims of education, curriculum and teaching learning methods.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) What are the basic principles of vedant philosophy ?
  - 2) State the tenets of essentialism.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Discuss the contribution of Plato to education.
  - 2) Principles of Fascism.
  - 3) Explain the concept of man of Yogi Arabindo.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) तत्वज्ञानाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि तत्वज्ञानाच्या दृष्टिकोनातून ज्ञानाचे स्वरूप कोणते ?
  - २) बौद्ध धर्माचे तात्वीक सिद्धांत स्पष्ट करून या तात्वीक सिद्धांताचा त्या काळातील शिक्षणाची ध्येये, अभ्यासक्रम व शिक्षकाची भूमिका यावर पडलेला प्रभाव यांची चर्चा करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) लोकशाही विचार सरणीची तत्वे कोणती ? त्यांचा शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
  - २) शिक्षणाची ध्येये, अभ्यासक्रम आणि अध्ययन अध्यापन पद्धती या मुद्द्यांच्या संदर्भात रवींद्रनाथ टागोरानी मांडलेल्या-शैक्षणिक विचारांचे योगदान स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) वेदांत तत्वज्ञानाची मूलतत्वे कोणती ?
  - २) आवश्यकतावादाची मूलतत्वे सांगा ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) प्लेटो यांनी शिक्षण क्षेत्राला दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.
  - २) फॅसीझमची मूलतत्वे.
  - ३) योगी अरविंदाची मानव संबंधीची संकल्पना स्पष्ट करा.

SLR-B – 11

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer.

10

- 1) Teaching through the method by which students understands the concept better is the _____
  - a) Teacher centered system
  - b) Child centered system
  - c) Curriculum centered system
  - d) School centered system
- 2) Education is the process of bringing socially _____ behavioral modification in a child.
  - a) accepted
  - b) helpful
  - c) both a) and b)
  - d) none of the above
- 3) Educational sociology applies _____ to the whole process of education.
  - a) Sociological principles
  - b) Sociological thoughts
  - c) Sociological values
  - d) Above all
- 4) Teaching to all students in the class and asking questions to all students in the classroom is _____
  - a) Democratic principle
  - b) Dictatorship principle
  - c) Sociological principle
  - d) None of the above
- 5) The concept of 'Right to Information' is the gift given by _____ to the world.
  - a) England
  - b) India
  - c) Japan
  - d) America
- 6) The socialization process in human beings takes place during _____
  - a) Childhood
  - b) Young age
  - c) Different stages
  - d) The whole life
- 7) School is the miniature form of society where _____ training is given to students.
  - a) Cultural
  - b) Social
  - c) Citizenship
  - d) Above all
- 8) Right to education is _____
  - a) Getting any kind of education
  - b) Getting free education
  - c) Getting technical education
  - d) Getting minimum education
- 9) Investment on education is _____ investment.
  - a) Long term
  - b) Short term
  - c) Mid term
  - d) Life time
- 10) Socialization is a process of converting a biological organism into _____
  - a) Human Being
  - b) Super Human Being
  - c) Modern Man
  - d) Social Man

P.T.O.

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)**

Day and Date : Tuesday, 5-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- a) Explain the meaning, need and importance of 'Right to Information'.
  - b) Explain the meaning, nature and scope of 'Economics of Education'.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- a) Explain the 'Education as a Social System'.
  - b) Explain the 'Education in Multicultural Society'.
4. Answer the following in brief : **8**
- a) Education and Human Resource Development.
  - b) Social interactions and socialization through education.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- a) Write a brief note on 'Education and Community Health'.
  - b) How do you provide the 'Equality in Educational Opportunities' ?
  - c) Suggest the activities for 'Developing National Understanding'.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- अ) 'माहिती अधिकारा'चा अर्थ, गरज व महत्व स्पष्ट करा.
- ब) 'शिक्षणाच्या अर्थशास्त्रा'चा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- अ) 'शिक्षण ही एक सामाजिक प्रणाली' स्पष्ट करा.
- ब) 'बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षण' स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- अ) शिक्षण व मानव संपत्तीचा विकास.
- ब) शिक्षणातून सामाजिक आंतरक्रिया व सामाजिकरण.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- अ) 'शिक्षण व सामुदायिक आरोग्य' यावर थोडक्यात टिप लिहा.
- ब) 'शैक्षणिक संधीत समानता' कशी पुरवणार ?
- क) 'राष्ट्रीय सामंजस्याच्या विकासासाठी' उपक्रम सूचवा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015

Max. Marks : 50

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to **right side** indicate marks.
3) Q. No. **1** is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on page No. **3**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) _____ was stated the humanistic theory of personality.
A) Freud   B) Miller   C) Maslow   D) Erickson
- 2) _____ type of group is a group gathered for Lecture.
A) Crowd   B) Club   C) Community   D) All above
- 3) _____ ability is included in intelligence.
A) Adjustment   B) Learning   C) Abstract thinking   D) All above
- 4) _____ was stated the four steps of creativity process.
A) Thorndike   B) Valas   C) Guilford   D) Skinner
- 5) _____ is a reason of mal-adjustment.
A) Specific period   B) Serious disease
C) Surrounding environment   D) All above
- 6) _____ is a component of cognitive domain individual differences.
A) Learning ability   B) Values   C) Art development   D) All above
- 7) _____ is a maximum chronological age in IQ formula.
A) 12   B) 14   C) 16   D) 18
- 8) _____ is included in mental health.
A) Physical Enrichment   B) Mental Enrichment
C) Physical and Mental Enrichment   D) None of them
- 9) Personality is _____ thing.
A) Collective   B) Whole   C) Personal   D) All above
- 10) _____ theory was stated by Bandura.
A) Social observation   B) Educational observation
C) Management observation   D) Physical observation

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) व्यक्तिमत्त्वाची मानवतावादी उपपत्ती _____ यांनी मांडली आहे.
 अ) फ्राईड   ब) मिलर   क) मॉस्लो   ड) एरीकसन
- 2) व्याख्यानासाठी एकत्रित आलेला समूह हा _____ प्रकारचा समूह असतो.
 अ) समूदाय   ब) संहती   क) समाज   ड) वरील सर्व
- 3) बुद्धिमत्तेमध्ये _____ क्षमतेचा समावेश होतो.
 अ) समायोजन   ब) अध्ययन   क) अमूर्त चिंतन   ड) वरील सर्व
- 4) सर्जनशीलतेच्या प्रक्रियेचे चार पायऱ्या _____ यांनी मांडल्या.
 अ) थॉर्नडाईक   ब) वालास   क) गिलफोर्ड   ड) स्किनर
- 5) विषमायोजनाचे _____ हे कारण असते.
 अ) विशिष्ट काळ   ब) गंभीर आजार
 क) सभोवतालची परिस्थिती   ड) वरील सर्व
- 6) व्यक्तिभेदाच्या बोधात्मक क्षेत्रातील _____ हा घटक आहे.
 अ) अध्ययन क्षमता   ब) मूल्ये   क) कला निर्मिती   ड) वरील सर्व
- 7) बुद्धिगुणांकाच्या सुत्रातील शारीरिक वय अधिकतम _____ असते.
 अ) 12   ब) 14   क) 16   ड) 18
- 8) मानसिक आरोग्य यामध्ये _____ चा समावेश होतो.
 अ) शारीरिक समृद्धता   ब) मानसिक समृद्धता
 क) शारीरिक व मानसिक समृद्धता   ड) वरील एकही नाही
- 9) व्यक्तिमत्व ही _____ बाब असते.
 अ) गोळाबेरीज   ब) संपूर्ण   क) वैयक्तिक   ड) वरील सर्व
- 10) बांदुरा यांनी _____ उपपत्ती मांडली.
 अ) सामाजिक निरीक्षण   ब) शैक्षणिक निरीक्षण
 क) व्यवस्थापन निरीक्षण   ड) शारीरिक निरीक्षण

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to right side indicate marks.*

2. Answer the followings question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by personality ? Explain the concept of Dynamics of personality.
  - 2) Explain the Spearman and Thurstone theory of intelligence and state the Educational importance of the theory.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by creativity ? Explain the process of creativity with example.
  - 2) Explain the concept of social psychology and psychological groups.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the concept of social intelligence.
  - 2) What is meant by Assessment of personality ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) How will you develop good mental health in your students ?
  - 2) Explain the concept of Adjustment of teaching.
  - 3) Explain the types of adjustment.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) व्यक्तिमत्व म्हणजे काय ? व्यक्तिमत्व गतीमानता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) स्पिरिअरमन व थर्स्टन यांची बुद्धिमत्तेची उपपत्ती स्पष्ट करा आणि उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्व सांगा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) सर्जनशीलता म्हणजे काय ? सर्जनशीलतेची प्रक्रिया उदाहरणासह स्पष्ट करा.
  - 2) सामाजिक मानसशास्त्र व मानसशास्त्रीय समूह या संकल्पना स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) सामाजिक बुद्धिमत्ता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) व्यक्तिमत्वाचे मुल्यांकन म्हणजे काय ?
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये चांगले मानसिक आरोग्य कसे विकसित कराल ?
  - 2) अध्यापनाचे समायोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 3) समायोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – III)
Methodology of Educational Research**

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternatives :

10

- 1) The random sampling error can be reduced by _____
a) Selecting sample twice   b) Reducing population size
c) Increasing sample size   d) Consulting experts
- 2) The flexibility to penet rate beyond initial answers and redirect the inquiry more fruitfully is possible in
a) Structured interview   b) Unstructured interview
c) Formal interview   d) Structured and formal interview
- 3) Suppose a researcher measured the self-confidence of B.Ed. students teachers, its measurement is considered to be in
a) Ratio scale   b) Ordinal scale   c) Interval scale   d) Nominal scale
- 4) Which of the following is the highest level of significance in behavioural sciences ?
a) 0.01   b) 0.002   c) 0.05   d) 0.001
- 5) When one variable is having a genuine dichotomy and the other is continuous, then the appropriate correlation co-efficient is
a) Bi-serial   b) Tetrachoric   c) Point biserial   d) Phi
- 6) If the value of kurtosis is greater than 0.263, the distribution is said to be
a) Leptokurtic   b) Platikurtic   c) Normal   d) Mesokurtic
- 7) Quartile deviation Q =
a) $\frac{Q_4 - Q_3}{2}$ b) $\frac{Q_3 - Q_1}{2}$ c) $\frac{Q_4 + Q_1}{2}$ d) $\frac{Q_1 - Q_3}{2}$
- 8) _____ is not characteristic of a good measuring technique of research.
a) Objectivity   b) Reliability   c) Usability   d) Variability
- 9) For describing the social relationships among individuals _____ technique is used.
a) Sociometric   b) Narration   c) Discussion   d) Interview
- 10) _____ is a non-parametric test.
a) Sign test   b) t-test   c) F-test   d) z-test

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – III)
Methodology of Educational Research**

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What do measures of central tendencies indicate ? With example describe use of different measures of central tendencies.
  - 2) Explain need of the sampling. What are the characteristics of a good sample ?
3. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) Explain the process of standarization of the research tool.
  - 2) What factors will you consider while evaluating a research report ?
4. Answer the following questions : **8**
- 1) Explain the concept of standard error.
  - 2) Describe APA style of reference writing.
5. Answer the following questions : **12**
- 1) Distinguish between parametric and non parametric tests.
  - 2) Explain the concepts of one tail and two tail tests.
  - 3) Solve the following example. Researcher has given achievement test to 500 students of 8th std. Mean of the test is 50 and standard deviation is 10.
After drawing probability curve from above information
    - a) How many students have got marks above 60 ?
    - b) How many students have got marks between 40 and 60 ?

मराठी रूपांतर

2. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : 10
- 1) केंद्रीय प्रवृत्तीची परिमाणे काय दर्शवितात ? उदाहरणाच्या सहाय्याने केंद्रीय प्रवृत्तीच्या विविध परिमाणाचा सुयोग्य वापर स्पष्ट करा.
  - 2) नमुना निवडीची आवश्यकता स्पष्ट करा. चांगल्या नमुन्याची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
3. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : 10
- 1) संशोधन साधनाच्या प्रमाणिकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
  - 2) संशोधन अहवालाचे मूल्यमापन करताना कोणकोणते घटक विचारात घ्याल ?
4. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 8
- 1) प्रमाणत्रुटीची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) संदर्भ लिहव्याची APA पद्धती उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
5. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 12
- 1) परिमितीय आणि अपरिमितीय चाचण्या फरक स्पष्ट करा.
  - 2) एक पुच्छ आणि द्वि-पुच्छ चाचणी स्पष्ट करा.
  - 3) खालील उदाहरण सोडवा :

संशोधकाने एका शाकेतील इयत्ता 8 वी च्या 500 विद्यार्थ्यांना प्राविण्य चाचणी दिली या चाचणीचे मध्यमान 50 आणि प्रमाण विचलन 10 आहे.

गुणांच्या वितरणापासून प्रसामान्य संभव वक्र काढल्यानंतर

    - a) 60 पेक्षा जास्त गुण मिळालेले विद्यार्थी किती ?
    - b) 40 ते 60 च्या दरम्यान गुण मिळवणारे विद्यार्थी किती ?

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV)
Teacher Education**

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q.No. 1 is Multiple choice questions.**
3) **Right side figures shows the marks of questions.**
4) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The Michigan state model was stated by
a) Hosten   b) Sheron   c) Sowards   d) Johnson
- 2) Educational Research survey volumes are prepared by NCERT and
a) Dr. M.B. Buch   b) UGC   c) John Best   d) NCTE
- 3) Following is not a Government Institute.
a) SCERT   b) NCTE   c) MSSTE A   d) NCERT
- 4) The Florida State University Model stated by
a) Johnson   b) Sowards   c) Michigan   d) None of these
- 5) Following is not a part of 3P in thought process.
a) Perception   b) Planning   c) Preparation   d) Performance
- 6) Full form of NAAC is
a) National Adjustment and Assessment Council
b) National Assessment and Association Committee
c) National Assessment and Accreditation Council
d) None of above
- 7) Establishment of NCERT is in the year
a) 1969   b) 1961   c) 1965   d) 1962
- 8) Following is not a characteristic of classroom management.
a) Variety   b) To control
c) Teachers responsibility   d) Syllabus
- 9) Following is not a factor of Models of teaching.
a) Objectives   b) Syntax   c) Social system   d) Spectator
- 10) Accountability is the original concept in the _____ field.
a) Cultural   b) Sports   c) Industrial   d) Other

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

- 1) द मिशिगन स्टेट मॉडेल _____ यांनी मांडले.
 अ) होस्टन   ब) शेरॉन   क) सोवर्डस   ड) जॉन्सन
- 2) एन. सी.ई. आर. टी. आणि _____ यांनी शैक्षणिक संशोधनाचे सर्वेक्षण खंड तयार केले.
 अ) डॉ.एम.बी. बुच   ब) यु.जी.सी.   क) जॉन बेस्ट   ड) एन.सी.टी.ई.
- 3) खालीलपैकी _____ संस्था शासकीय नाही.
 अ) एस.सी.ई.आर.टी.   ब) एन.सी.टी.ई.
 क) एम.एस.एस.टी.ई.ए.   ड) एन.सी.ई.आर.टी.
- 4) द फ्लोरिडा स्टेट युनिव्हर्सिटी मॉडेल _____ यांनी मांडले.
 अ) जॉन्सन   ब) सोवर्डस
 क) मिशिगन   ड) यापैकी नाही
- 5) विचार प्रक्रियेतील _____ हा 3P चा भाग नाही.
 अ) अवबोध   ब) नियोजन   क) तयारी   ड) कामगिरी
- 6) नॅक चे पूर्ण रूप _____ आहे.
 अ) नॅशनल अॅडजस्टमेंट अँड असेसमेंट कौंसिल   ब) नॅशनल असेसमेंट अँड असोसिएशन कमिटी
 क) नॅशनल असेसमेंट अँड अॅक्रिडिटेशन कौंसिल   ड) वरीलपैकी नाही
- 7) एन.सी. ई. आर. टी.ची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) १९६९   ब) १९६१   क) १९६५   ड) १९६२
- 8) हे वर्गव्यवस्थापनाचे हे वैशिष्ट्य नाही.
 अ) विविधता   ब) नियंत्रण करणे
 क) शिक्षकाची जबाबदारी   ड) पाठ्यक्रम
- 9) अध्यापनाच्या प्रतिमानाचा _____ हा घटक नाही.
 अ) उद्देश्यबिंदू   ब) संरचना
 क) सामाजिक प्रणाली   ड) प्रेक्षक
- 10) उत्तरदायित्व ही कल्पना मूळची _____ क्षेत्रातील आहे.
 अ) सांस्कृतिक   ब) क्रीडा   क) औद्योगिक   ड) इतर

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV)
Teacher Education**

Day and Date : Friday, 8-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
  - 2) **Right side figures shows the marks of questions.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
  - 1) State the meaning of Role Play Model and explain its steps.
  - 2) Discuss the agencies of Teacher Education at National level with its functions.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
  - 1) What is meant by thought process ? Explain the nature of student thought process.
  - 2) What is innovation ? Discuss the role of teacher as a innovators.
4. Answer the following in brief : **8**
  - 1) Nature of Florida State University Model..
  - 2) Use of Computer in Educational Research.
5. Answer the following in brief : **12**
  - 1) Which are the Educational functions of NAAC.
  - 2) Importance of Portfolio in teacher Education.
  - 3) What is Decision making ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) भूमिका पालन प्रतिमानाचा अर्थ सांगून त्याचा पायऱ्या स्पष्ट करा.
  - 2) राष्ट्रीय स्तरावरील शिक्षणविषयक संस्थांच्या कार्याच्या अनुषंगाने चर्चा करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) विचार प्रक्रिया म्हणजे काय ? विद्यार्थी विचार प्रक्रियेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - 2) नवप्रवर्तन म्हणजे काय ? शिक्षकाची नवप्रवर्तक या भूमिकेची चर्चा करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) फ्लोरिडा स्टेट युनिव्हर्सिटी मॉडेलचे स्वरूप.
  - 2) शैक्षणिक संशोधनात संगणकाचा उपयोग.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) नॅकची शैक्षणिक कार्ये कोणती ?
  - 2) शिक्षक शिक्षणातील पोर्टफोलिओचे महत्त्व.
  - 3) निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय ?
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015

Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 3.00. p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- 1) **All** questions are **compulsory**.
  - 2) Figures shown on **right** side indicates **full** marks.
  - 3) Q. No. **1** is **compulsory**. It should be solved in first **15** minutes in Answer Book on Page No. **3**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The extension of files created in MS-Word is
A) DOC   B) PPT   C) HTM   D) XLS
- 2) The first page of any website is called
A) Head page   B) Home page   C) Web page   D) Main page
- 3) _____ is a file compression software.
A) Norton   B) Compiler   C) Winzip   D) Scandisk
- 4) _____ is not a teaching strategic for large group.
A) seminar   B) conference
C) panel discussion   D) programme learning
- 5) EMRC stands for
A) Educational Multimedia Research Centre
B) Educational Media Research Centre
C) Educational Mass Research Centre
D) Educational Material Research Centre
- 6) Internet emerged through _____ research.
A) ARAP-Net   B) ARPA-Net   C) APRA-Net   D) RAPA-Net
- 7) _____ software is required for application of the internet.
A) Modem   B) Browser   C) Computer   D) MS Excel
- 8) In Telecommunication _____ conferencing is included.
A) Audio   B) Video   C) Computer   D) All above
- 9) _____ technology are mainly used in virtual schools.
A) live audio communication   B) live video communication
C) chat communication   D) all above
- 10) Following _____ is not an internet service provider.
A) BSNL   B) Reliance   C) Samsung   D) Vodafone

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) एम. एस. वर्ड मध्ये तयार केलेल्या फाईल्सचे एक्स्टेंशन _____ असते.
अ) DOC   ब) PPT   क) HTM   ड) XLS
- 2) कोणत्याही वेबसाईटच्या पहिल्या पानाला _____ म्हणतात.
अ) हेड पेज   ब) होम पेज   क) वेब पेज   ड) मेन पेज
- 3) खालीलपैकी _____ हे फाईल कॉम्प्रेसन सॉफ्टवेयर आहे.
अ) नॉर्टन   ब) कंपायलर   क) विनझीप   ड) स्कॅन डिस्क
- 4) मोठ्या समूहासाठी _____ ही अध्यापन कार्येनिती नाही.
अ) सेमिनार   ब) परिषद   क) परिसंवाद   ड) कृमन्वित अध्ययन
- 5) EMRC म्हणजे _____ होय.
अ) शैक्षणिक मल्टिमीडिया संशोधन केंद्र
ब) शैक्षणिक माध्यम संशोधन केंद्र
क) शैक्षणिक मास संशोधन केंद्र
ड) शैक्षणिक साहित्य संशोधन केंद्र
- 6) इंटरनेटचा उदय _____ यांच्या संशोधनातून झाला.
अ) ARAP-Net   ब) ARPA-Net
क) APRA-Net   ड) RAPA-Net
- 7) इंटरनेटचे उपयोजन करण्यासाठी _____ या सॉफ्टवेअरची आवश्यकता असते.
अ) मोडॅम   ब) ब्राउजर   क) संगणक   ड) एम. एस. एक्सेल
- 8) दूरसंप्रेषणात _____ परिषदेचा समावेश होतो.
अ) श्राव्य   ब) चित्रित   क) संगणक   ड) वरील सर्व
- 9) आभासी शाळेत _____ तंत्रज्ञान हे प्रामुख्याने वापरले जाते.
अ) थेट श्राव्य संप्रेषण   ब) थेट चित्रित संप्रेषण
क) चॅट संप्रेषण   ड) वरील सर्व
- 10) खालीलपैकी _____ हे इंटरनेट सर्व्हीस प्रोव्हाइडर नाही.
अ) BSNL   ब) रिलायन्स   क) सॅमसंग   ड) वोडाफोन

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 3.00. p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 40

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures shown on right side indicates full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is operating system ? Explain the types and functions of operating system.
  - 2) State meaning and examples of various computer viruses. How will you secure and maintained your computer from viruses ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the personal system of instruction (Keller plan).
  - 2) What is office automation ? Explain the use of information technology in educational management.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the meaning and role of web search engines.
  - 2) Explain the special features of high level languages.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is meant by teaching strategies ?
  - 2) How will you use 'information technology' for data collection and analysis of your research ?
  - 3) Explain AVRC resource centre.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) ऑपरेटिंग प्रणाली म्हणजे काय ? ऑपरेटिंग प्रणालीचे प्रकार व कार्ये स्पष्ट करा.
  - 2) संगणक व्हायरसचा अर्थ व उदाहरणे सांगा. तुम्ही तुमच्या संगणकाची सुरक्षितता व देखभाल व्हायरसपासून कशी ठेवता ?
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) व्यक्तिगत अनुदेशन प्रणाली स्पष्ट करा. (केलर योजना)
  - 2) स्वयंचालित कार्यालय म्हणजे काय ? शैक्षणिक व्यवस्थापनात माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 8
- 1) वेब शोध पथके यांचा अर्थ व भूमिका स्पष्ट करा.
  - 2) उच्च स्तरीय भाषांची विशेष वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
- 1) अध्यापन कार्यनिती म्हणजे काय ?
  - 2) तुम्ही तुमच्या संशोधनाच्या माहिती संकलन व विश्लेषणासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर कसा कराल ?
  - 3) AVRC हा स्रोत केंद्र स्पष्ट करा.
-

SLR-B – 16

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right side indicate marks.**
iii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) World Ozone Day is on
a) 24 Nov.   b) 8 Sept.   c) 16 Sept.   d) 18 Sept.
  - 2) If a person is able to solve environmental problem then we can say that he is having _____ of environment.
a) Knowledge   b) Awareness   c) Attitude   d) Skill
  - 3) Unit of intensity of earthquake is
a) Kilogram   b) Seconds   c) Hertz   d) Rischter
  - 4) In Gujarat Sardar Sarovar is build on _____ river.
a) Narmada   b) Tapi   c) Yamuna   d) Ganga
  - 5) Concept of wild life is stated by
a) Park-C   b) Willium Harnday
c) Jackie Smith   d) Sorokin P
  - 6) Tsunami is _____ hazard.
a) Natural   b) Biological   c) Social   d) Physical
  - 7) _____ is the component of natural environment.
a) City   b) Moral value   c) Climate   d) Religious trend
  - 8) All types of green plants in ecosystem are
a) Consumer   b) Protector   c) Producer   d) All above
  - 9) Temperature of earth is increasing because of comprehension potency of _____ is more.
a) H   b) O₂   c) CO₂   d) N
  - 10) Marine life is in danger due to _____ pollution.
a) Air   b) Land   c) Noise   d) Water

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. 1) जागतिक ओझोन दिन _____ या दिवशी असतो.
 अ) 24 नोव्हें   ब) 8 सप्टें   क) 16 सप्टें   ड) 18 सप्टें
- 2) एखाद्या व्यक्तीने पर्यावरण समस्या सोडविली तर आपण त्याच्याकडे पर्यावरण संदर्भात _____ आहे असे आपण म्हणतो.
 अ) ज्ञान   ब) जाणीव   क) अभिवृत्ती   ड) कौशल्य
- 3) भूकंपतीव्रतेचे मापन _____ या एककात करतात.
 अ) किलोग्रॅम   ब) सेकंद   क) हर्ट्झ   ड) रिश्टर
- 4) गुजरातमध्ये _____ नदीवर सरदार सरोवर उभारले आहे.
 अ) नर्मदा   ब) तापी   क) यमुना   ड) गंगा
- 5) वन्यजीव ही संकल्पना _____ ने सांगितली.
 अ) पार्क-सी   ब) विल्यम हार्नडे
 क) जैकी स्मिथ   ड) सोरोकिन-पी
- 6) त्सुनामी ही _____ आपत्ती आहे.
 अ) नैसर्गिक   ब) जैविक   क) सामाजिक   ड) भौतिक
- 7) नैसर्गिक पर्यावरणाचा _____ हा घटक आहे.
 अ) शहर   ब) नैतिक मूल्य
 क) वातावरण   ड) धार्मिक प्रवाह
- 8) परिसंस्थेतील सर्व प्रकारच्या हिरव्या वनस्पती _____ असतात.
 अ) भक्षक   ब) संरक्षक   क) उत्पादक   ड) वरील सर्व
- 9) पृथ्वीच्या तापमानात वाढ _____ ची उष्णताग्रहणशक्ती जास्त असल्यामुळे होते.
 अ) H   ब) O₂   क) CO₂   ड) N
- 10) _____ प्रदुषणामुळे सागरी जीव धोक्यात येतात.
 अ) हवा   ब) भूमी   क) ध्वनी   ड) जल

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N.B. : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures to the right side indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is sustainable development ? Explain its need and importance.
  - 2) Explain the concept, need and scope of environmental education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What do you mean by environmental management ? Explain “management of Biotic Resources” in environment.
  - 2) What are the types of ecosystem ? Write structure and functions of ecosystem.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain food chain and food web with examples.
  - 2) Explain in detail remedies on man made hazards.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Which are the steps of environmental impact assessment ?
  - 2) Rio-conference.
  - 3) Waste management.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) शाश्वत विकास म्हणजे काय ? शाश्वत विकासाची गरज व महत्व स्पष्ट करा.
  - 2) पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना, गरज आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) पर्यावरण व्यवस्थापन म्हणजे काय ? पर्यावरणातील जैविक साधनसंपत्तीचे व्यवस्थापन स्पष्ट करा.
  - 2) परिसंस्थेचे प्रकार कोणते ? परिसंस्थेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) अन्नसाखळी व अन्नजाळे उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
  - 2) मानवनिर्मित आपत्तीवरील उपाययोजना सविस्तर स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) पर्यावरण प्रभाव मूल्यनिर्धारणाच्या पायऱ्या कोणत्या आहेत.
  - 2) रिओ-परिषद.
  - 3) कचरा व्यवस्थापन.
-

SLR-B – 17

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Sem. – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – VI)
Guidance and Counselling**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

Choose correct alternatives :

10

1. 1) Childrens with mild mental retardation are having I. Q. _____
a) 52-68   b) 36-51   c) 20-35   d) 67-75
- 2) 'All India Institute of Mental Health' situated in _____
a) Pune   b) Kolkatta   c) Bangalore   d) Delhi
- 3) Guidance is the responsibility of
a) Teacher   b) Principal   c) Counsellor   d) All the above
- 4) 'David Hare Training College' is situated in _____
a) Delhi   b) Mumbai   c) Kolkatta   d) Chennai
- 5) In Mumbai Botliboy Chartered Accountant started _____ guidance centre.
a) Personal   b) Vocational   c) Community   d) Social
- 6) "Guidance and counselling is the inseparable part of education" this recommendation is given by _____
a) Kothari Commission   b) Mudaliyar Commission
c) National Policy on Education   d) Ram-Murthi Commission
- 7) 'Dean of Students' is the post created by _____ University.
a) S.N.D.T.   b) Shivaji   c) Pune   d) Solapur
- 8) In the year _____ department of applied psychology from Kolkatta University started guidance work.
a) 1938   b) 1939   c) 1940   d) 1941
- 9) Non-directive counselling mainly focused on _____
a) intelligence aspect   b) emotional aspect
c) social aspect   d) personal aspect
- 10) According to Super Donald theory age 15th to 24th is a _____
a) Capacity substage   b) Exploration stage
c) Establishment stage   d) Maintenance stage

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) सौम्य मागासलेपण असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा बुद्धांक _____ इतका असतो.
अ) ५२-६८   ब) ३६-५१   क) २०-३५   ड) ६७-७५
- 2) 'ऑल इंडिया इनस्टीट्यूट ऑफ मॅटल हेल्थ' ही संस्था _____ येथे आहे.
अ) पुणे   ब) कलकत्ता   क) बेंगलोर   ड) दिल्ली
- 3) मार्गदर्शन करणे ही _____ यांची जबाबदारी आहे.
अ) शिक्षक   ब) प्राचार्य   क) समुपदेशक   ड) वरील सर्व
- 4) 'डेव्हिड हरे ट्रेनिंग कॉलेज' _____ येथे आहे.
अ) दिल्ली   ब) मुंबई   क) कलकत्ता   ड) चेन्नई
- 5) मुंबईमध्ये 'बाटलीबाँय या चार्टर्ड अकौंटंटने' _____ मार्गदर्शन केंद्र सुरू केले.
अ) वैयक्तिक   ब) व्यावसायिक   क) समुदाय   ड) सामाजिक
- 6) 'मार्गदर्शन आणि समुपदेशन हा शिक्षणाचा अविभाज्य भाग समजला जावा' असे _____ यांनी सांगितले.
अ) कोठारी कमिशन   ब) मुदलियार कमिशन
क) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण   ड) राम-मूर्ती आयोग
- 7) 'Dean of Students' हे पद _____ विद्यापीठाने तयार केले.
अ) S.N.D.T.   ब) शिवाजी   क) पुणे   ड) सोलापूर
- 8) कलकत्ता विद्यापीठाच्या उपयोजित मानसशास्त्र विभागाने _____ या वर्षापासून मार्गदर्शनाचे काम सुरू केले.
अ) १९३८   ब) १९३९   क) १९४०   ड) १९४१
- 9) अदिशादर्शक समुपदेशनाचा मुख्य भर हा _____ यावर असतो.
अ) बुद्धिमत्ता विषयक पैलू   ब) भावनिक पैलू
क) सामाजिक पैलू   ड) वैयक्तिक पैलू
- 10) सूपर डोनाल्डच्या उपपत्तीनुसार १५ ते २४ हा वयोगटाला _____ म्हणतात.
अ) क्षमता उपटप्पा   ब) शोध टप्पा   क) स्थापना टप्पा   ड) सातत्य उपटप्पा

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Sem. – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – VI)
Guidance and Counselling**

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Describe the various agencies on national and state level providing guidance services.
  - 2) Explain the concept of counselling. What is the difference between interview and counselling interview ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of guidance. Write scope and types of guidance.
  - 2) Explain the types of exceptional children. How they are guided ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain Super's theory of vocational development.
  - 2) Use of case study and rating scale in guidance.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Characteristics of client counsellor. Explain.
  - 2) Directive counselling. Explain.
  - 3) Nature of vocational guidance.

मराठी रूपांतर

2. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (को. एक) : 10
- 1) राष्ट्रीय आणि राज्य पातळीवर मार्गदर्शनविषयक सुविधा पुरवणाऱ्या विविध संस्थांचे वर्णन करा.
  - 2) समुपदेशनाची संकल्पना स्पष्ट करा. समुपदेशनासाठी घेतलेल्या मुलाखती आणि अन्य मुलाखती यामधील फरक स्पष्ट करा.
3. पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या (को. एक) : 10
- 1) मार्गदर्शनाची संकल्पना स्पष्ट करा. मार्गदर्शनाची व्याप्ती आणि प्रकार स्पष्ट करा.
  - 2) अपवादात्मक बालकांचे वर्गीकरण करा. त्यांना मार्गदर्शन कशाप्रकारे केले जाते ?
4. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : 8
- 1) सुपरची व्यवसाय विकासविषयक उपपत्ती स्पष्ट करा.
  - 2) मार्गदर्शनामध्ये व्यक्ती-अभ्यास आणि पद-निश्चयन श्रेणीचा वापर स्पष्ट करा.
5. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) सल्लागार्यांची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 2) निदेशित समुपदेशन स्पष्ट करा.
  - 3) व्यावसायिक मार्गदर्शनाचे स्वरूप.
-

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) ग्रेट मॅन (Great man theory) उपपत्ती म्हणून _____ उपपत्तीला संबोधले जाते.
 अ) लक्षण उपागम/उपपत्ती   ब) वर्तनात्मक
 क) प्रासंगिक   ड) यापैकी नाही
- २) सहभागी नेतृत्वशैलीचे _____ प्रकार आहेत.
 अ) चार   ब) दोन   क) पाच   ड) तीन
- ३) नियंत्रण प्रक्रियेत _____ पद्धती नाही.
 अ) अंदाजपत्रक   ब) स्वयंनियंत्रण   क) समूहनियंत्रण   ड) अंतर्गत ऑडिट
- ४) नियोजनाचा _____ प्रकार नाही.
 अ) धोरण   ब) जीवित कार्य   क) कार्यनिती   ड) यापैकी नाही
- ५) क्षेत्र निश्चिती ही _____ प्रक्रियेतील पायरी नाही.
 अ) नियंत्रण   ब) नियोजन   क) नेतृत्व   ड) यापैकी नाही
- ६) व्यवस्थापनाचा _____ हा मूलतत्त्व नाही.
 अ) शिस्त   ब) अधिकार व जबाबदारी
 क) मोबदला   ड) स्वातंत्र्य
- ७) संघटनेचे _____ प्रकार आहेत.
 अ) पाच   ब) दोन   क) तीन   ड) चार
- ८) गरज _____ मते ही एकमेव कार्यप्रेरक आहे.
 अ) हर्जबर्ग   ब) व्हूम   क) स्किनर   ड) अ. मास्लो
- ९) PPBS चा _____ व्यवस्थापनात उपयोग केला जातो.
 अ) वैद्यकीय   ब) लष्करी   क) राजकीय   ड) सामाजिक
- १०) PERT तंत्राचा उपयोग _____ व्यवस्थापनात केला जातो.
 अ) शेती   ब) जल   क) बांधकाम   ड) हवाई

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
MANAGEMENT, PLANNING AND FINANCING OF EDUCATION
(Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Marks : 40

Time : 3.00 p.m. to 5.00 p.m.

2. Write answer of the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of management by giving the modern reference in detail.
  - 2) Explain different functions of management.
3. Write answer of the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the functions of educational finance management.
  - 2) What is meant by decision making ? Explain the steps of decision process.
4. Write answer in short : **8**
- 1) Which are the different approaches in management process ?
  - 2) Explain what is meant by local resource mobility.
5. Write answer in short : **12**
- 1) Explain the concept of leadership style.
  - 2) State what is meant by supervision explain the limitation of supervision process.
  - 3) State different methods of control process.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एका) : १०
- १) व्यवस्थापनाची संकल्पना आधुनिक संदर्भ देऊन सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
  - २) व्यवस्थापनाची विविध कार्ये स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एका) : १०
- १) शैक्षणिक वित्त व्यवस्थापकीय कार्ये स्पष्ट करा.
  - २) निर्णय प्रक्रिया म्हणजे काय ? निर्णय प्रक्रियेच्या पायऱ्या (टप्पे) स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : ८
- १) व्यवस्थापन प्रक्रियेतील विविध दृष्टिकोण कोणते ?
  - २) स्थानिक स्रोतांची गतिमानता म्हणजे काय ? स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या : १२
- १) नेतृत्व शैलीची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - २) पर्यवेक्षण म्हणजे काय सांगून पर्यवेक्षण प्रक्रियेतील मर्यादा स्पष्ट करा.
  - ३) नियंत्रण प्रक्रियेचे विविध पद्धती सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

M. Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right side indicate marks.**
3) **Q. No.1 is compulsory.** It should be solved in **first 15** minutes in Answer Book on Page No. **3.**

Duration : 15 Minutes

1. Choose the correct alternatives : **10**
- 1) The founder of structuralism is
A) Tichner   B) Bektharev   C) Wudnt   D) Thorndike
  - 2) _____ is the element for developing mental health.
A) Home   B) School   C) Teacher   D) Above all
  - 3) The deep study of instincts is by
A) Behaviourism   B) Gestaltism   C) Purposivism   D) Associationism
  - 4) _____ teaching model is developed from Jerom Bruner's learning theory.
A) Concept Attainment   B) Advance Organizer
C) Inquiry   D) Role playing
  - 5) _____ research method is use in process product research.
A) Descriptive   B) Co-relative   C) Experimental   D) All above
  - 6) _____ was a founder of experimental observation method.
A) Wudnt Henry   B) Throndike   C) Skinner   D) Bruner
  - 7) Social mediation process is a _____ side of the teaching.
A) Direct   B) Planned   C) Hidden   D) All above
  - 8) _____ is important in Gagnes learning theory.
A) Responses   B) stimulus   C) Task Analysis   D) None of them

P.T.O.

- 9) In co-operative learning _____ is important for student.
 A) Self learning B) Communication
 C) Discussion D) All above
- 10) _____ is included in teacher thought process.
 A) Teacher's planning thought B) Teacher's decision
 C) Teacher's beliefs about teaching D) All above

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) रचनावादाचा _____ हा संस्थापक समझला जातो.
 अ) टिचनेर ब) बख्तरेव्ह क) वून्ट ड) थॉर्नडाईक
- 2) मानसिक आरोग्याच्या विकासात _____ चा वाटा आहे.
 अ) घर ब) शाळा क) शिक्षक ड) वरील सर्व
- 3) सहजप्रवृत्तीचा सखोल अभ्यास _____ संप्रदायाने केला.
 अ) वर्तनवाद ब) समष्टिवाद क) हेतूवाद ड) साहचर्यवाद
- 4) जेरोम ब्रुनर यांच्या अध्ययन उपपत्तीतून _____ या अध्यापन प्रतिमानाची निर्मिती झाली आहे.
 अ) संकल्पना प्राप्ती ब) अग्रत संघटक क) पृच्छा ड) भूमिका पालन
- 5) प्रक्रिया निष्पत्ती संशोधनात _____ संशोधन पद्धतीचा वापर केला जातो.
 अ) वर्णनात्मक ब) सहसंबंधात्मक
 क) प्रायोगिक ड) वरील सर्व
- 6) प्रायोगिक निरीक्षण पद्धतीचा पुरस्कर्ता _____ यास मानले जाते.
 अ) वुन्ट हेनरी ब) थॉर्नडाईक
 क) स्किनर ड) ब्रुनर
- 7) सामाजिक मध्यस्थप्रक्रिया ही अध्यापनाची _____ बाजू असते.
 अ) प्रत्यक्ष ब) नियोजित क) सुप्त ड) वरील सर्व
- 8) गॅने यांच्या अध्ययन उपपत्तीत _____ यास महत्व दिले आहे.
 अ) प्रतिसाद ब) चेतक
 क) कार्यविश्लेषण ड) वरीलपैकी एकही नाही
- 9) सहकार्यात्मक अध्ययनात विद्यार्थ्यांच्या _____ यास महत्व असते.
 अ) स्वयंअध्ययन ब) संप्रेषण क) चर्चा ड) वरील सर्व
- 10) शिक्षक विचार प्रीक्रयेत _____ चा समावेश होतो.
 अ) शिक्षक नियोजित विचार ब) शिक्षक निर्णय
 क) शिक्षकाचा अध्यापन विश्वास ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

M. Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – II : PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Wednesday, 6-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m

Marks : 40

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right side indicate marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by educational psychology ? Explain the application of educational psychology in education.
- 2) Explain the theory of Bloom's mastery learning.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the behaviourism school of psychology and their contribution to the field of education.
- 2) Explain the Kurt Lewin's field theory of learning and their educational importance.
4. Answer the following questions in breif : **8**
- 1) Explain the concept of concept mapping.
- 2) Explain the importance of student thought process in teaching.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is the role of constructivism in today's education ?
- 2) Explain the nature of Indian Psychology.
- 3) Explain the Belac's classroom interaction model

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शिक्षणातील शैक्षणिक मानसशास्त्राचे उपयोजन स्पष्ट करा.
- 2) ब्लुम यांची प्रभुत्व अध्ययन उपपत्ती स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) मानसशास्त्राची वर्तनवादी संप्रदाय व त्याचे शिक्षणक्षेत्रातील योगदान स्पष्ट करा.
  - 2) कर्ट लेविन यांची अध्ययन उपपत्ती व त्याचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) संकल्पनात्मक आरेखनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) अध्यापनातील विद्यार्थी विचार प्रक्रियेचे महत्व स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) आजच्या शिक्षणात ज्ञानरचनावादाची भूमिका काय आहे ?
  - 2) भारतीय मानसशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
  - 3) बॅलक यांचे वर्ग आंतरक्रिया प्रतिमान स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. Semester – I Examination, 2015
METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH (Paper – III)

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) *Right side figure shows the marks for the questions.*
3) **Q. No.1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.

10

- 1) Which research describes – ‘What was ?’
  - a) Historical research
  - b) Descriptive research
  - c) Experimental research
  - d) Above all
- 2) The type of research has no immediate or planned application. It is concerned to
  - a) Applied research
  - b) Fundamental research
  - c) Action research
  - d) None of above
- 3) Scientific hypothesis is
  - a) a formal affirmative statement
  - b) an informal affirmative statement
  - c) a formal and informal statement
  - d) None of above
- 4) Preparation of a research proposal is an important step. It is called
  - a) Print research
  - b) Blue-print of research
  - c) Target of research
  - d) None of these
- 5) ‘AERA’ is related to
  - a) American Educational Research Association
  - b) Australian Educational Research Association
  - c) All Educational Research Association
  - d) None of above
- 6) Inductive method is based on
  - a) Scientific thinking
  - b) Aesthetic thinking
  - c) Artistic thinking
  - d) Above all
- 7) Operation definitions in research are based on
  - a) A theory that is generally accepted
  - b) A lesson that is generally accepted
  - c) Both ‘a’ and ‘b’
  - d) None of above
- 8) Study of Mahatma Gandhi in research. It is included in
  - a) Case study
  - b) Descriptive study
  - c) Experimental study
  - d) None of above
- 9) Interaction effect, statistics regression and treat to external validity are the limitations of ____ design.
  - a) Quasi experimental design
  - b) Counter balanced design
  - c) Factorial design
  - d) None of above
- 10) In experimental method _____ treatment is given.
  - a) control
  - b) experimental
  - c) uncontrolled
  - d) none of above

मराठी रूपांतर

१. खालील प्रश्नांच्या उत्तराचा योग्य पर्याय निवडून लिहा : १०
- १) कोणत्या संशोधनात 'काय होते' असे वर्णन करते ?
- a) ऐतिहासिक संशोधन   b) वर्णनात्मक संशोधन
c) प्रायोगिक संशोधन   d) वरील सर्व
- २) संशोधनाच्या एका प्रकाराला ताबडतोब किंवा नियोजित उपाय योजना नसते. त्याचा संबंध _____ आहे.
- a) उपाययोजित संशोधन   b) मूलभूत संशोधन   c) कृति संशोधन   d) वरीलपैकी नाही
- ३) वैज्ञानिक परिकल्पना म्हणजे _____
- a) एक औपचारिक होकारार्थी विधान   b) एक अनौपचारिक होकारार्थी विधान
c) एक औपचारिक व अनौपचारिक विधान   d) वरील पैकी एकही नाही
- ४) संशोधन आराखडा तयार करण्याच्या एका महत्वाच्या पायरीस _____ म्हणतात.
- a) संशोधनाची छपाई   b) संविधान तक्ता   c) संशोधनाचे ध्येय   d) वरीलपैकी एकही नाही
- ५) 'ए.इ.आर.ए.' _____ शी संबंधित आहे.
- a) अमेरिकन शैक्षणिक संशोधन संघटना   b) ऑस्ट्रेलियन शैक्षणिक संशोधन संघटना
c) सर्व शैक्षणिक संशोधन संघटना   d) वरीलपैकी एकही नाही
- ६) उद्गामी पद्धतीचा पाया _____ आधारित आहे.
- a) वैज्ञानिक विचारावर   b) सौंदर्यवादी विचारावर   c) कलात्मक विचारावर   d) वरील सर्व
- ७) संशोधनातील कृतियुक्त व्याख्यांचा पाया _____ अवलंबून असते.
- a) सिद्धांत सर्वसामान्यांनी स्वीकरलेला असतो   b) धडा सर्वसामान्यांनी स्वीकरलेला असतो
c) दोन्ही 'a' व 'b'   d) वरीलपैकी एकही नाही
- ८) 'महात्मा गांधींचा' संशोधनातील अभ्यासाचा समावेश _____ आहे.
- a) व्यक्ति अभ्यास   b) वर्णनात्मक अभ्यास   c) प्रायोगिक अभ्यास   d) वरीलपैकी एकही नाही
- ९) परस्परिक परिणाम, सांख्यिकीय पडाव व बाह्य वैधतेचा पाडावा _____ अभिकल्पाच्या मर्यादा आहेत.
- a) प्रयोगसादृश्य अभिकल्प   b) प्रतिसंतुलित अभिकल्प
c) घटकात्मक अभिकल्प   d) वरीलपैकी एकही नाही
- १०) प्रायोगिक पद्धतीमध्ये _____ उपचार गटाला दिला जातो.
- a) नियंत्रित   b) प्रायोगिक   c) अनियंत्रित   d) वरीलपैकी एकही नाही

Seat No.	
-----------------	--

**M.Ed. Semester – I Examination, 2015
METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH (Paper – III)**

Day and Date : Thursday, 7-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) *Right side figure shows the marks for the questions.*

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is scientific method ? What are the characteristics of scientific thinking ?
How do you use scientific thinking in research ?
  - 2) What is assumption ? What is hypothesis ? What is the difference between
assumption and hypothesis ?
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is educational research ? What are its different stages ? How will you
differentiate fundamental research and action research ?
  - 2) What are the criteria of selection of research problem ? What factors do you
consider for preparing a research proposal ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is Pretest ? What are the uses of Pretest in research ?
  - 2) Explain a design of any educational research.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is historical method ?
  - 2) What are the areas in educational research ?
  - 3) What are the advantages of reviewing related literature ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) वैज्ञानिक पद्धती म्हणजे काय ? वैज्ञानिक विचाराची वैशिष्ट्ये कोणती ? तुम्ही संशोधनात वैज्ञानिक विचार कसा वापराल ?
  - २) गृहितके म्हणजे काय ? परिकल्पना म्हणजे काय ? गृहितके आणि परिकल्पनामधील फरक कोणता ?
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) : १०
- १) शैक्षणिक संशोधन म्हणजे काय ? त्याच्या निरनिराळ्या पायऱ्या कोणत्यां ? मूलभूत संशोधन आणि कृतीसंशोधन यामध्ये कोणती भिन्नता दाखवाल ?
  - २) संशोधन समस्या निवडीचे निकष कोणते ? संशोधन आराखडा तयार करताना तुम्ही कोणते घटक विचारात घ्याल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) पूर्व चाचणी म्हणजे काय ? पूर्व चाचणीचे संशोधनातील उपयोग कोणते आहेत ?
  - २) कोणत्याही शैक्षणिक संशोधनाचे संकल्पचित्र स्पष्ट कर.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : १२
- १) ऐतिहासिक पद्धती म्हणजे काय ?
  - २) शैक्षणिक संशोधनाची 'क्षेत्रे' कोणती ?
  - ३) संबंधीत साहित्याच्या आढाव्याचे फायदे कोणते ?
-

SLR-B – 4

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper No. IV : TEACHER EDUCATION

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Candidates who intend to write their answer in **Marathi** are advised to read the **English** question also.
3) Q.No. **1** is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. **3**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative.
- The view of behavioural approach was of
    - Jean Piyaze
    - John Watson
    - Jerambruner
    - Kelli
  - Four Pillars of education were considered in the _____ commission.
    - Mudliyar
    - Dellors
    - Kothari
    - Dr. Radha Krishnan
  - Cognitive theory related to learning is stated by
    - Gilford
    - Gagne
    - Jeram bruner
    - Jean Piyaze
  - The President of University Commission was
    - Dr. Kothari
    - Mudliyar
    - Mykal saddler
    - Radha Krishnan
  - The curriculum of teacher education programme changed according to
    - Quality of institute
    - School quality
    - Quality of student
    - Teacher quality
  - For teacher education Samuel hall established in year of
    - 1802
    - 1804
    - 1806
    - 1809
  - The origin of micro teaching was in _____ at Stanford University.
    - Germany
    - Japan
    - America
    - France
  - The brief pattern has given in National Policy about inservice teacher education
    - ISTE
    - ITE
    - IETT
    - INSET

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper No. IV : TEACHER EDUCATION**

Day and Date : Friday, 8-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 40

2. Answer the following question (**any one**) : 10
- 1) Explain the concept of teacher education and state the types of teacher education.
  - 2) What are the different modes of teacher education ?
3. Answer the following question (**any one**) : 10
- 1) Explain the characteristics of a good teacher.
  - 2) Explain the 1983 National Commission on the teacher education.
4. Answer the following question in brief. 8
- 1) Write mean by competency based teacher education.
  - 2) Review of development of teacher education in Western.
5. Answer the following question in brief : 12
- 1) Aims of the teacher education.
  - 2) Analyse and evaluate of the curriculum.
  - 3) Cognitive approach to teacher education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) शिक्षक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा व शिक्षक शिक्षणाचे प्रकार लिहा.
  - 2) शिक्षक शिक्षणाचे विविध मार्ग कोणते ते लिहा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - 2) 1983 च्या शिक्षक शिक्षणाचा राष्ट्रीय आयोग स्पष्ट करा.

4. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : **8**
- 1) क्षमता धिष्टीत शिक्षक शिक्षणाचा अर्थ लिहा.
  - 2) पाश्चात्य देशातील शिक्षक शिक्षणाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
5. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) शिक्षक शिक्षणाचे ध्येये लिहा.
  - 2) अभ्यासक्रम विश्लेषण व मूल्यमापण.
  - 3) शिक्षक शिक्षणातील बोधात्मक दृष्टीकोण.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures shown on right side indicates full marks.**
iii) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ is a volatile memory.
A) ROM   B) EPROM   C) RAM   D) PROM
- 2) The basic principle of cybernetics is
A) Feedback   B) Control
C) Feedback and control   D) Communication
- 3) _____ of the following is not input device.
A) Keyboard   B) Monitor   C) Touch screen   D) Joy stick
- 4) The following is an impact printer.
A) Inkjet   B) Laser   C) Plater   D) Daisy well
- 5) OMR stands for
A) Optical Mark Recorder   B) Optical Mark Readers
C) Optical Mark Recognition   D) Optical Memory Recognition
- 6) In _____ device the process of converting signals are proceed.
A) Modem   B) Speaker   C) Touch pad   D) Printer
- 7) _____ is the level of multisensory teaching.
A) Memory   B) Understanding   C) Reflection   D) All above
- 8) Camera/photography technology developed in
A) 1850   B) 1890   C) 1950   D) 1990
- 9) In network terminology _____ type of links are included.
A) Hyper link   B) Symbolic link   C) Data link   D) All above
- 10) _____ is the short term objective of Educational Technology.
A) Fixation of objective   B) Reduce Expenditure on Education
C) Increase the speed of learning   D) All above

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) खालीलपैकी _____ ही व्होलाटाईल मेमरी आहे.
 अ) रॉम   ब) इ-प्रॉम   क) रॅम   ड) प्रॉम
- 2) सायबरनेटिक्सचे मूलभूत तत्व _____ हे आहे.
 अ) प्रत्याभरण   ब) नियंत्रण
 क) प्रत्याभरण व नियंत्रण   ड) संप्रेषण
- 3) खालीलपैकी _____ हे अंतर्गमन साधन नाही.
 अ) किबोर्ड   ब) मॉनिटर   क) टच स्क्रीन   ड) जॉय स्टिक
- 4) खालीलपैकी _____ हा इंपॅफ्ट प्रिंटरचा प्रकार आहे.
 अ) इंकजेट   ब) लेसर   क) प्लॉटर   ड) डेझी विल
- 5) OMR म्हणजे _____ होय.
 अ) ऑप्टिकल मार्क रेकॉर्डर   ब) ऑप्टिकल मार्क रीडर्स
 क) ऑप्टिकल मार्क रेकगनिशन   ड) ऑप्टिकल मेमरी रेकगनिशन
- 6) सिंगल्सचे रूपांतर करण्याची प्रक्रिया _____ उपकरणात केली जाते.
 अ) मोडॅम   ब) स्पीकर्स   क) टच पॅड   ड) प्रिंटर
- 7) बहुसंवेदना अध्यापनाचा _____ हा स्तर आहे.
 अ) स्मृती   ब) आकलन   क) विमर्शी   ड) वरील सर्व
- 8) कॅमेरा/फोटोग्राफी तंत्रज्ञानाचा विकास _____ मध्ये झाला.
 अ) 1850   ब) 1890   क) 1950   ड) 1990
- 9) नेटवर्क परिभाषेत _____ प्रकारच्या लिंकचा समावेश होतो.
 अ) हायपर लिंक   ब) सांकेतिक लिंक   क) डाटा लिंक   ड) वरील सर्व
- 10) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाचे _____ हे तात्कालीन उद्दिष्ट आहे.
 अ) उद्दिष्टे निश्चिती   ब) शिक्षणाचा खर्च कमी करणे
 क) अध्ययनाचा वेग वाढविणे   ड) वरील सर्व

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)**

Day and Date : Saturday, 9-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

Instructions : i) **All questions are compulsory.**
ii) **Figures shown on right side indicates full marks.**

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by computer network ? Explain the concept of network terminology and types of network.
  - 2) What is input devices ? Explain the various data scanning devices.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept of media literacy. How will you develop media literacy in your students ?
  - 2) What is photography technology ? How will you use photography technology for educational purpose ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the concept of Telecommunication.
  - 2) State the difference between primary and secondary memory.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write the use of educational technology in distance education with reference to counselling and support system.
  - 2) Explain the concept of Multimedia Technology.
  - 3) State the meaning and principles of cybernetics.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) संगणक नेटवर्क म्हणजे काय ? नेटवर्क परिभाषेची संकल्पना व नेटवर्कचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - 2) अंतर्गमन साधने म्हणजे काय ? विविध डाटा स्कॅनिंग साधने स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) माध्यम साक्षरतेची संकल्पना स्पष्ट करा. तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये माध्यम साक्षरता कशी विकसित कराल ?
  - 2) फोटोग्राफी तंत्रज्ञान म्हणजे काय ? शैक्षणिक उद्देशासाठी फोटोग्राफी तंत्रज्ञानाचा वापर तुम्हीं कसा कराल ?
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) दूरसंप्रेषणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) प्राथमिक व दुय्यम स्मृतीतील फरक सांगा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) समूपदेशन व आधार प्रणालीच्या संदर्भात शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचा दूर शिक्षणातील उपयोग लिहा.
  - 2) मल्टिमीडीया तंत्रज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 3) सायबरनेटिक्सचा अर्थ व तत्वे सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
3) **Figures to the right indicate marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) To accept a value in life means _____
    - a) Valuing
    - b) Value complex
    - c) Value responding
    - d) Value organizing
  - 2) Student emphasizes on memory-power at _____ level.
    - a) Analysis
    - b) Synthesis
    - c) Knowledge
    - d) Understanding
  - 3) What do the friends feel about a student is understood with the help of
    - a) Check list
    - b) Anecdotal records
    - c) Rating scale
    - d) Guess who ?
  - 4) _____ is test of diagnostic nature.
    - a) Intelligence test
    - b) Interest inventories
    - c) Norms referenced test
    - d) Criterion referenced test
  - 5) T-scores are _____ in nature.
    - a) Positive
    - b) Negative
    - c) 'a' and 'b'
    - d) None of the above
  - 6) The assumed mean of Z scores is _____
    - a) 10
    - b) 0
    - c) 1
    - d) 50
  - 7) _____ is measured through projective techniques.
    - a) Achievement
    - b) Interest
    - c) Attitude
    - d) Personality
  - 8) Guttman is related to _____ measurement.
    - a) Achievement
    - b) Interest
    - c) Attitude
    - d) Personality
  - 9) Marking is the first step of _____
    - a) Grading system
    - b) Semester system
    - c) On-line examination
    - d) Question Bank

P.T.O.

- 10) _____ is not the objective of question bank.
- Overall learning of syllabus by students
  - Provide objective oriented question paper
  - Marking
  - Time saving

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) प्रश्न 1 ला आवश्यक आहे ते पहिल्या 15 मिनिटांत उत्तर पत्रिकेत पृष्ठ क्रमांक 3 मध्ये सोडवावे.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याया निवड :

10

- जीवनात एखाद्या मूल्याचा स्वीकार करणे म्हणजे _____
 अ) मूल्यनिर्णय   ब) मूल्यसमूह   क) मूल्यप्रतिसाद   ड) मूल्यसंघटन
- विद्यार्थी _____ स्तरावर स्मरणशक्तीवर भर देतो.
 अ) पृथक्करण   ब) संयोजन   क) ज्ञान   ड) आकलन
- एखाद्या विद्यार्थ्या बद्दल त्याच्या मिलांना काय वाटते ते _____ तंत्राच्या साहाय्याने समजू शकते.
 अ) पडताळा सूची   ब) प्रासंगिक नोंदी   क) पदनिश्चयन श्रेणी   ड) ओळखा पाहू कोण ?
- _____ चाचणी नैदानिक स्वरूपाची आहे.
 अ) बुद्धिमापन चाचणी   ब) अभिरुची चाचणी
 क) प्रमाणक संदर्भ चाचणी   ड) निकष संदर्भ चाचणी
- T-गुणांक _____ स्वरूपात असतात.
 अ) धन   ब) ऋण   क) अ व ब   ड) यौपकी नाही
- Z-गुणांकाचे गृहीत मध्यमान _____ आहे.
 अ) 10   ब) 0   क) 1   ड) 50
- प्रक्षेपण तंत्राद्वारे _____ चे मापन केले जाते.
 अ) प्राविण्य   ब) अभिरुची   क) अभिवृत्ती   ड) व्यक्तिमत्त्व
- गटमन _____ मापनाशी संबंधित आहे.
 अ) प्राविण्य   ब) अभिरुची   क) अभिवृत्ती   ड) व्यक्तिमत्त्व
- गुण देणे ही _____ ची पहिली पायरी आहे.
 अ) श्रेणी प्रणाली   ब) सल प्रणाली   क) ऑन लाईन परीक्षा   ड) प्रश्नपेढी
- प्रश्नपेढीचा _____ हा उद्देश नाही.
 अ) संपूर्ण पाठ्यप्रक्रमाचे विद्यार्थ्यांकडून अध्ययन
 ब) उद्दिष्टाधिष्ठित प्रश्नपत्रिका पुरविणे
 क) गुण देणे
 ड) वेळेची बचत

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
EDUCATIONAL MEASUREMENT AND EVALUATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions: 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is educational measurement ? Explain the historical background of measurement.
  - 2) Explain the process and importance of grading system and on-line examination in examination reforms.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Illustrate attitude scales of Thurstone and Likert.
  - 2) Explain the relation between norms and standards with examples.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Write the need of norm referenced test.
  - 2) Explain the concept of discrimination power of test.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write the advantages of objective test.
  - 2) Explain the types of validity.
  - 3) Explain the essential factors for the utility of test.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) शैक्षणिक मापन म्हणजे काय ? मापनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
  - 2) परीक्षा सुधारणात श्रेणी प्रणाली आणि ऑन लाईन परीक्षांची प्रक्रिया आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) थर्स्टन व लिकर्टच्या अभिवृत्ती मापिका सोदाहरण स्पष्ट करा.
  - 2) प्रमाणके आणि दर्जा यातील संबंध उदाहरणासह स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) प्रमाणके संदर्भ चाचणीची गरज लिहा.
  - 2) चाचणीची भेदभाव क्षमता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) वस्तुनिष्ठ चाचणीचे फायदे लिहा.
  - 2) सप्रमाणतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
  - 3) चाचणीच्या उपयुक्ततेसाठी आवश्यक घटक स्पष्ट करा.
-

SLR-B – 8

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – VI : POPULATION EDUCATION & HEALTH EDUCATION

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Multiple choice questions.

10

- 1) First book "An Essay on the Principles of Population" published in the year
a) 1862   b) 1798   c) 1790   d) 1760
- 2) Sex Education means the education of
a) Human reproductive system   b) Sexual relationship
c) Marriage life   d) All above
- 3) The first conference for population education organized in 1965 in _____ city.
a) Delhi   b) Bombay   c) Poona   d) Chennai
- 4) _____ is the world population day.
a) 6th March   b) 11th July   c) 8th September   d) 9th December
- 5) Extension Approach for population control started from _____ five year plan.
a) Third   b) Fourth   c) Second   d) Sixth
- 6) From the year _____ Central Government continuously arrange census at the interval of 10 years.
a) March 1881   b) April 1882
c) September 1890   d) August 1881
- 7) Indian Government sanctioned medical abortion law in the year
a) 1972   b) 1971   c) 1970   d) 1975
- 8) 'India's Population Problems is the book written by
a) George Pen   b) Lokmanya Tilak   c) S.N. Agrawal   d) Mahatma Phule
- 9) First census in India was completed in the year
a) 1901 – 1911   b) 1881 – 1891   c) 1911 – 1921   d) 1867 – 1872
- 10) Indian Government included population education in school curriculum from _____ year.
a) 1982   b) 1970   c) 1986   d) 1992

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015

Paper – VI : POPULATION EDUCATION & HEALTH EDUCATION

Day and Date : Monday, 11-5-2015

Marks : 40

Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**

2) **Figures to the right side indicate full marks.**

2. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by quality of life ? Explain various factors affecting quality of life.
  - 2) Explain role and responsibilities of family in family life education.
3. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) What remedies will you suggest for controlling the population growth ?
  - 2) Explain interface between population and social development.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the objectives of population education.
  - 2) Describe role of 'UNFPA' in population Education.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) State role of women in population control.
  - 2) Why study of population composition is important ?
  - 3) Explain the concepts Birth rate and Death rate.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : १०
- १) जीवनाची गुणवत्ता म्हणजे काय ? जीवनाच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
- २) कुटुंब जीवन शिक्षणात कुटुंबाची भूमिका व जवाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : १०
- १) लोकसंख्या वाढीवर नियंत्रण मिळविण्यासाठी तुम्ही कोणते उपाय सूचवाल ?
- २) लोकसंख्या आणि सामाजिक विकास यांचा परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : ८
- १) लोकसंख्या शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये सांगा.
- २) 'UNFPA' या संस्थेची लोकसंख्या शिक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १२
- १) लोकसंख्या नियंत्रणात स्त्रीची भूमिका सांगा.
- २) लोकसंख्या रचनेचा अभ्यास का महत्वाचा आहे ?
- ३) जन्मदर आणि मृत्यूदर या संकल्पना स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – VI : SPECIAL EDUCATION**

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 50

Instruction : Q. No. 1 is Compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alphabet of the alternatives :

10

- 1) In India special education firstly considered in
a) 1986   b) 1982   c) 1995   d) 2000
- 2) Handicapped Welfare Act is established in
a) 1983   b) 1986   c) 1995   d) 1992
- 3) While giving training to blind students _____ language is used.
a) Abacas   b) Brail
c) Ruber mat   d) Tailor frame
- 4) The listening intensity of deaf people is measured by _____ instrument.
a) Audiometer   b) Thermometer
c) Audiography   d) None of above
- 5) A person continuously shows excellence performance is called gifted – this opinion is stated by
a) Kro and Kro   b) Witty
c) Rensualy   d) Termen
- 6) All expenditures on integrated education scheme is done by
a) Central govt.   b) State govt.
c) Collector   d) Tahsil
- 7) Concept of Intelligence Quotient is stated by
a) D-hen   b) Bier   c) Termen   d) Witty
- 8) In England _____ school for special education is started in 1967.
a) Hearing impaired   b) Mentally retarded
c) Visually impaired   d) Navodaya
- 9) In integrated school stress is given on _____ learning.
a) Group   b) Personal   c) Remedially   d) Self
- 10) German educationist _____ developed speaking skill.
a) Sampuen Henic   b) Firane
c) Witty   d) Rik Heber

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. खालील वाक्यातील योग्य पर्याय निवडून लिहा.

- 1) भारतामध्ये विशेष शिक्षणाची सुरुवात _____ वर्षी झाली.
 अ) 1986   ब) 1982   क) 1995   ड) 2000
- 2) अपंग कल्याण कायदा _____ या वर्षी करण्यात आला.
 अ) 1983   ब) 1986   क) 1995   ड) 1992
- 3) अंध विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण देण्यासाठी _____ भाषेतील पुस्तके वापरली जातात.
 अ) अँबॅक्स   ब) ब्रेल   क) रबर मॅट   ड) टेलर फ्रेम
- 4) श्रवण दोष असणाऱ्या विद्यार्थ्यांची श्रवणशक्ती मोजण्यासाठी _____ हे उपकरण वापरतात.
 अ) अँडिओमीटर   ब) थर्मोमीटर
 क) ऑडिओग्रफि   ड) वरीलपैकी नाही
- 5) सतत उत्तम कार्यकरणाचा व्यक्तिला सृजनशील असे म्हणतात हे मत _____ यांनी मांडले.
 अ) क्रो आणि क्रो   ब) विट्टी
 क) रेन्डुअलि   ड) टर्मन
- 6) एकात्मिक शिक्षणासाठी लागणारा खर्च हा _____ मार्फत केला जातो.
 अ) केंद्र सरकार   ब) राज्य सरकार
 क) जिल्हा प्रशासन   ड) स्थानिक प्रशासन
- 7) बुध्यांक ही संकल्पना सुरुवातीला _____ यांनी मांडली.
 अ) डी-हेन   ब) बायर   क) टर्मन   ड) विट्टी
- 8) 1967 साली इंग्लंड येथे विशेष शिक्षणासाठी _____ शाला सुरु केली.
 अ) कर्णबधिर   ब) मतिमंद
 क) अंध   ड) नवोदय
- 9) एकात्मिक शाळेमध्ये _____ अध्ययनावर भर दिला जातो.
 अ) सामूहिक   ब) वैयक्तिक
 क) उपचारात्मक   ड) स्वयं
- 10) जर्मन शिक्षणतज्ञ _____ यांनी बोलण्याचे कौशल्य ही पद्धत विकसित केली.
 अ) सॅम्पूअन हेनिक   ब) फिराने
 क) विट्टी   ड) रिक हेबर

SLR-B – 9

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
Paper – VI : SPECIAL EDUCATION

Day and Date : Monday, 11-5-2015
Time : 11.00 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 40

2. Answer the following question (**any one**) : 10
  - 1) Explain the meaning of special education. Write government policies.
  - 2) Explain the concept of remedial teaching.
3. Answer the following question (**any one**) : 10
  - 1) Write behavioural characteristics of gifted child.
  - 2) Explain the concept of integrated education.
4. Answer the following question in brief : 8
  - 1) Write the concept of universalization of education.
  - 2) Explain the role of the National Institutes of Rehabilitation Council in India.
5. Answer the following questions in brief : 12
  - 1) Write administration of special education.
  - 2) Write the role of teacher in special education.
  - 3) Write recommendations given in PWD Act 1995.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : 10
  - 1) विशेष शिक्षणाचा अर्थ स्पष्ट करा. विशेष शिक्षणावरील शासकीय धोरणे लिहा.
  - 2) उपचारात्मक अध्यापनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : 10
  - 1) प्रज्ञावान मुलांची वर्तन वैशिष्ट्ये लिहा.
  - 2) एकात्मिक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 8
  - 1) शिक्षणाच्या वैश्वीकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
  - 2) भारतातील राष्ट्रीय पुनर्वसन संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 12
  - 1) विशेष शिक्षणाचे प्रशासन लिहा.
  - 2) विशेष शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका लिहा.
  - 3) 1995 च्या अपंग कायद्यातील शिफारशी लिहा.